

بررسی میزان دستیابی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱

فیروز محمودی^{۱*}، زهرا صمدی شهرک^۱، زینب فیض اله زاده^۱

^۱نویسنده‌ی مسوول: دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران firoozmahmoodi@zums.com

دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۱ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۰/۱۰ چاپ: ۱۳۹۶/۱۲/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: یکی از موضوعات اساسی در ارزیابی کیفیت آموزش عالی میزان توجه به مهارت‌های مورد نیاز زمانی و مکانی است. این مطالعه با هدف بررسی میزان دستیابی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ انجام گرفت.

روش بررسی: روش مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی بود که ۳۰۰ نفر از دانشجویان علوم پزشکی به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه محمودی و مولا استفاده شد که روایی آن از طریق نظر متخصصان و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ (۰/۹۰) مورد تایید قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد میزان مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ دانشجویان علوم پزشکی در حیطه‌ی شناختی-مهارتی و حیطه‌ی عاطفی با توجه به میانگین نظری (۳) در حد متوسط بوده ($p < 0/0001$)، ولی در حیطه‌ی فرهنگی-اجتماعی از حد متوسط تا حدودی بالاتر بوده ($p < 0/0001$) و از وضعیت مطلوبی برخوردار بودند.

نتیجه‌گیری: میزان دستیابی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی به سطوح بالای حیطه‌ی شناختی و عاطفی مربوط به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ توجه در حد متوسط بوده و برای دستیابی به وضعیت مطلوب، باید فرایند یاددهی-یادگیری و برنامه‌های درسی مورد بازنگری قرار گیرند.

واژگان کلیدی: دانشجویان علوم پزشکی، مهارت‌های عمومی قرن ۲۱، حیطه‌ی شناختی مهارتی، حیطه‌ی نگرشی، حیطه‌ی فرهنگی اجتماعی

این مقاله بدین صورت ارجاع داده شود:

Mahmoodi F, Samadi shahrak Z, Fiz olah zadeh Z. Study of the Access of Students to the General Skills of the 21st Century at Tabriz University of Medical Sciences, Iran. J Med Educ Dev. 2018; 10 (28) :96-105

مقدمه

امروزه جهانی شدن موقعیتی راهبردی را در میان (مسائل بین‌المللی جهت مطالعه و پژوهش پیدا کرده است (۱) و به‌عنوان زنجیره‌ای از دگرگونی‌ها، عرصه‌های گوناگون فرهنگ، سیاست و اقتصاد کشورهای جهان را تحت تاثیر قرار داده است (۲). در این میان حوزه‌ی تعلیم و تربیت نیز بی‌تاثیر از پدیده‌ی جهانی شدن نبوده است و اندیشمندان تربیتی برای شناخت و تبیین ابعاد مختلف جهانی شدن نظریه‌های مختلفی ارائه داده‌اند (۱).

پیش‌فرض‌های قرن ۲۱ درباره جهان به سرعت در حال تغییر است (۳)، همزمان با تغییر و تحول جامعه، مهارت‌های مورد نیاز شهروندان برای سازگاری با پیچیدگی‌ها و مشکلات زندگی نیز تغییر می‌یابد (۴). یکی از چالش‌های پیش روی جوامع مختلف، میزان توانایی و مهارت لازم برای زیستن در عصر حاضر است؛ به همین دلیل، آماده‌سازی دانش‌آموختگان دانشگاهی از طریق توسعه مهارت‌های اساسی و پایه جهانی ضروری است (۵). با تغییر پیش‌فرض‌های قرن ۲۱ درباره جهان و جامعه، علاوه بر دانش و مهارت‌های تخصصی و دیسیپلینی، دستیابی به دانش و مهارت‌های پایه و عمومی بدون توجه به رشته‌ی تخصصی دانش‌آموختگان دانشگاهی مورد تاکید قرار گرفته است (۶-۸).

دانشگاه به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد توسعه نیروی انسانی، نقش حساسی را در این زمینه بر عهده دارد (۵). در سال‌های اخیر، مربیان، کارفرمایان و سیاست‌گذاران بر نظام‌های ارزشیابی تاکید دارند که توانایی دانش‌آموختگان را در تفکر سطح بالا و حل مساله، ارزیابی و مهارت‌ها و دانش را همسو با محل‌های کاری جهانی و مبتنی بر فناوری قرن بیست و یکم پیگیری کنند (۹).

سازمان‌هایی از قبیل راهنمای مهارت‌های قرن بیست و یکم، بنیاد ملی علوم، مرکز خدمات آزمون‌های تربیتی، گروه متبری

(Metiri Group) (۱۰)، و نویسندگانی همچون کارول (Carroll)؛ برمک (Burmack)؛ ریدل (Riddle)؛ فری و فیشر (Frey & Fisher)؛ الکینز (Elkins) و تریلینگ و فیدل (Trilling & Fidel) بر اهمیت و ضرورت مهارت‌های یادگیری قرن بیست و یکم جهت همگامی با تحولات، تاکید نموده‌اند (۱۱). صاحب نظران، مهارت‌های یادگیری قرن بیست و یکم را مجموعه‌ای از مهارت‌هایی چون تفکر انتقادی، فن آوری اطلاعات، ارتباط تعاملی و موثر، خلاقیت و ریسک پذیری، مهارت‌های بین فردی، مسوولیت شخصی- اجتماعی و مدنی، بهره‌وری بالا، اولویت بندی، برنامه‌ریزی و مدیریت، انعطاف پذیری و سازگاری و اعتماد به نفس می‌دانند (۱۲).

ریس (Rees) به بررسی توانایی و مهارت‌های مورد نیاز پزشکی در قرن ۲۱ پرداخت و به این نتیجه دست یافت که دانشجویان علوم پزشکی باید مهارت‌های عمومی مانند مهارت حل مساله، مهارت تفکر انتقادی، مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی و مهارت‌های مربوط به تکنولوژی و سواد فناورانه را کسب کنند (۱۳). نتایج پژوهش گاریسون، برنارد و راسموسن (Garrison, Bernard & Rasmussen) نیز نشان داد که سواد فناورانه و مهارت کار با رایانه که جزئی از مهارت‌های قرن ۲۱ است برای دانشجویان علوم پزشکی ضروری و لازم است و در ایجاد رضایت بیماران نقش عمده‌ای دارد (۱۴). عبدالوهابی، رومیانی و ظریف پژوهشی با هدف بررسی مهارت‌های پایه و مورد نیاز عصر جهانی شدن در دانشجویان دوره‌ی کارشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز انجام دادند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که میانگین مهارت‌های دانشجویان در سطح متوسط بود و کمترین میانگین مربوط به مولفه سواد رایانه‌ای و بیشترین میانگین مربوط به کارگروهی بود (۱۵). ولی پور خواجه غیائی، وحید شاهی و صالحی عمران مهارت‌های زندگی دانشجویان علوم پزشکی مازندران

پزشکی به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در سه حیطه‌ی شناختی-مهارتی، عاطفی و فرهنگی-اجتماعی موردبررسی قرار گرفته است.

روش بررسی

با توجه با اینکه موضوع پژوهش بررسی میزان دستیابی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ است نوع روش پژوهش توصیفی-مقطعی است. جامعه‌ی آماری شامل تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بود. از بین دانشجویان، تعداد ۳۰۰ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. این ۳۰۰ نفر از بین دانشجویان رشته‌های مختلف علوم پزشکی سال آخر به طور تصادفی انتخاب گردیدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه ۷۳ سوالی ارزیابی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ محمودی و مولا با طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای استفاده شده است. با توجه به نحوه‌ی ساخت پرسشنامه به صورت طیف لیکرت و اینکه براساس شیوه رایج حد وسط یا همان میانگین نظری در ۵ درجه‌ای عدد ۳ است، میانگین نظری مولفه‌ها براساس تعداد سوالات هر مولفه با تقسیم آن بر حد متوسط (۳) محاسبه گردید. به منظور بررسی همسانی و هماهنگی درونی (پایایی) پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. به همین منظور پرسشنامه در بین ۳۰ نفر اجرا گردید و ضریب پایایی پرسشنامه ۰/۹۰ به دست آمد. همچنین در مطالعه‌ی محمودی و مولا (۸) ضریب پایایی پرسشنامه ۰/۹۲ گزارش شده است. برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS 24 و آزمون آماری t تک نمونه‌ای استفاده شد.

یافته‌ها

از بین ۳۰۰ نفر دانشجو ۱۴۸ نفر دانشجویان پسر و ۱۵۲ نفر آن‌ها دختر بودند که ۹۲ نفر از رشته‌ی پزشکی، ۳۹ نفر از رشته‌ی مامایی، ۵۹ نفر از رشته‌ی دندان پزشکی و ۱۰۳ نفر از رشته‌ی داروسازی، ۷ نفر بدون اعلام رشته در مطالعه شرکت کردند.

را بررسی کردند که شامل ابعاد شناختی، عاطفی و اجتماعی بود. آن‌ها میزان این مهارت‌ها را در بین دانشجویان مذکور در حد متوسط ارزیابی کردند ۱۶. محمودی، فیض‌اله زاده و صمدی طی پژوهشی مهارت‌های بین فردی (شامل توسعه و حفظ ارتباطات، مهارت‌های ارتباطی و حل تعارض و همدلی) را در بین دانشجویان علوم پزشکی و دانشجویان دانشگاه تبریز بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که دانشجویان دانشگاه تبریز از نظر مهارت‌های بین فردی نسبت به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارند (۱۷). همچنین نتایج پژوهش بذرافکن و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی شیراز نشان داد که که شش عامل استفاده از کامپیوتر در آموزش، گسترش یادگیری مجازی، استفاده از تلفن همراه در ارتباطات، احساس لذت از محیط‌های یادگیری الکترونیک، تاکید یادگیری بر ایجاد نگرش و نقش تسهیل‌گری اساتید در آموزش بیشترین تاثیر را بر یادگیری در قرن ۲۱ داشته‌اند (۱۸). ارزیابی دانشجویان در زمینه‌ی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱، برای تعیین توانایی برنامه‌های کنونی دانشگاه‌ها در تربیت دانشجویان از الزامات برنامه‌های ارزیابی آموزش عالی کشور است (۱۵). به ویژه در میان دانشجویان علوم پزشکی، با توجه به این که در طی سال‌های اخیر فناوری اطلاعات به تمام مراکز بهداشتی و درمانی راه پیدا کرده و ضرورت تغییر در برنامه‌های آموزشی علوم پزشکی محرز گردیده است (۱۹)، لزوم توجه به این مساله ضروری به نظر می‌آید. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در میان دانشجویان علوم پزشکی انجام شده است. طبقه‌بندی‌های مختلفی از مهارت‌های عمومی یا نرم‌ارایه شده است که در این پژوهش براساس پیشینه‌ی نظری و پژوهشی و مطالعات انجام گرفته توسط کانگ و همکاران (۷)، محمودی و مولا (۸)، راهنمای مهارت‌های قرن ۲۱ (۲۰) و اهمیت توجه به میزان‌زمانمند بودن برنامه‌های درسی (۲۲ و ۲۱) میزان دستیابی دانشجویان علوم

جدول ۱ مشاهده می‌شود همه‌ی گویه‌های هشتگانه حیطه شناختی- مهارتی معنادار بود و میانگین تجربه شده‌ی همه‌ی آن‌ها به جز توانایی اشتراک دانش (۲/۹۰) از میانگین نظری (۳) بالاتر به دست آمد. میانگین به دست آمده اشتراک دانش پایین‌تر از میانگین نظری بود. همچنین میانگین حیطه‌ی شناختی-مهارتی (۳/۳۲) نشان می‌دهد که دانشجویان علوم پزشکی در حیطه‌ی شناختی-مهارتی در حد متوسط می‌باشند.

برای بررسی میزان تحقق حیطه شناختی-مهارتی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی تبریز از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است که نتیجه‌ی آن در جدول ۱ ارایه شده است. حیطه‌ی شناختی- مهارتی شامل هشت مولفه‌ی توانایی جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات، توانایی ارزیابی کیفیت اطلاعات، توانایی به‌کارگیری دانش، توانایی حل مساله، توانایی پژوهش، سواد فناورانه، توانایی اشتراک دانش و توانایی ارتباط الکترونیکی است. چنان که در

جدول ۱: نتیجه آزمون‌های t تک نمونه‌ای میزان تحقق حیطه شناختی-مهارتی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی تبریز

میانگین نظری = ۳				انحراف استاندارد	میانگین	مولفه
سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t تک نمونه‌ای	اختلاف میانگین			
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۴/۲۵	۰/۴۸	۰/۵۹	۳/۴۸	توانایی جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۸/۳۰	۰/۶۳	۰/۵۹	۳/۶۳	توانایی ارزیابی کیفیت اطلاعات
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۵/۴۲	۰/۲۳	۰/۷۲	۳/۲۳	توانایی به‌کارگیری دانش
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۷/۲۷	۰/۲۸	۰/۶۶	۳/۲۸	توانایی حل مساله
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۲/۹۸	۰/۴۴	۰/۵۹	۳/۴۴	توانایی پژوهش
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۵/۶۲	۰/۲۵	۰/۷۸	۳/۲۵	سواد فناورانه
۰/۰۱۸	۲۹۹	-۲/۳۹	-۰/۱۰	-۰/۷۱	۲/۹۰	توانایی اشتراک دانش
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۶/۸۵	۰/۳۱	۰/۷۹	۳/۳۱	توانایی ارتباط الکترونیکی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۳/۶۵	۰/۳۲	۰/۴۰	۳/۳۲	حیطه‌ی شناختی-مهارتی

حیطه معنادار است و میانگین تجربه شده در همه‌ی آن‌ها بیشتر از میانگین نظری می‌باشد. همچنین میانگین تجربه شده حیطه‌ی عاطفی (۳/۶۲) بزرگ‌تر از میانگین نظری (۳) و از نظر آماری معنادار می‌باشد. این نتیجه نشان می‌دهد که دانشجویان علوم پزشکی از مهارت‌های این حیطه تا حدود زیادی برخوردار بوده ولی تا رسیدن به وضعیت مطلوب فاصله دارند.

برای بررسی میزان تحقق حیطه‌ی عاطفی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است که نتیجه‌ی آن در جدول ۲ ارایه شده است. حیطه‌ی عاطفی شامل چهار مولفه خود راهبری، خود ارزشی، خود مسوولیتی و خود هویتی است. همچنان که در جدول ۲ مشاهده می‌شود از بین مولفه‌های چهارگانه حیطه‌ی عاطفی، همه‌ی مولفه‌های این

جدول ۲: نتیجه آزمون‌های t تک نمونه‌ای میزان تحقق حیطه عاطفی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی تبریز

میانگین نظری = ۳			میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین	مؤلفه
مقدار t تک نمونه‌ای	درجه آزادی	سطح معناداری				
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۲۰/۳۰	۰/۵۹	۰/۵۰	۳/۵۹	خود راهبری
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۲۳/۸۴	۰/۹۵	۰/۶۹	۳/۹۵	خود ارزشی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۵/۸۵	۰/۵۳	۰/۵۸	۳/۵۳	خود مسوولیتی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۶/۱۹	۰/۴۲	۰/۴۵	۳/۴۲	خود هویتی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۲۷/۸۲	۰/۶۲	۰/۳۹	۳/۶۲	حیطه عاطفی

بیشتر از میانگین نظری به دست آمد. ولی میانگین تجربه شده‌ی عضویت اجتماعی (۲/۸۷) کمتر از میانگین نظری بود و این نشان می‌دهد که دانشجویان علوم پزشکی در این مورد عملکرد و وضعیت خوبی نداشته و علاقه‌ی کمتری به عضویت در گروه‌های مختلف اجتماعی دارند. با توجه به این که میانگین به دست آمده حیطه‌ی اجتماعی-فرهنگی (۴/۳۳) بیشتر از میانگین نظری و بالاتر از حد متوسط بود. بنابراین می‌توان اظهار داشت که دانشجویان علوم پزشکی در این حیطه وضعیت مطلوبی داشتند.

برای بررسی میزان تحقق حیطه‌ی فرهنگی-اجتماعی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد که نتیجه آن در جدول ۳ ارائه شده است. حیطه‌ی فرهنگی-اجتماعی شامل پنج مؤلفه عضویت اجتماعی، شکوفایی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، جامعه پذیری و قانون‌مندی است. چنانکه در جدول ۳ مشاهده می‌شود همه‌ی مؤلفه‌های حیطه فرهنگی-اجتماعی معنادار بود. میانگین تجربه شده‌ی مؤلفه‌های شکوفایی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، جامعه پذیری و قانون‌مندی

جدول ۳: نتیجه آزمون‌های t تک نمونه‌ای میزان تحقق حیطه‌ی فرهنگی-اجتماعی مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ در بین دانشجویان علوم پزشکی تبریز

میانگین نظری = ۳			میانگین	انحراف استاندارد	اختلاف میانگین	مؤلفه
مقدار t تک نمونه‌ای	درجه آزادی	سطح معناداری				
۰/۰۰۱	۲۹۹	-۳/۳۱۲	-۰/۱۳	۰/۶۹	۲/۸۷	عضویت اجتماعی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۹/۵۵	۰/۴۰	۰/۷۳	۳/۴۰	شکوفایی اجتماعی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۴/۶۶	۰/۶۱	۰/۷۲	۳/۶۱	پذیرش اجتماعی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۸/۷۳	۰/۷۸	۰/۷۲	۳/۷۸	جامعه پذیری
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۱۹/۱۸	۰/۶۶	۰/۵۹	۳/۶۶	قانون‌مندی
۰/۰۰۰۱	۲۹۹	۴۰/۳۶	۱/۳۳	۰/۵۷	۴/۳۳	اجتماعی- فرهنگی

بحث

حد متوسط ۳/۳۲ است. یعنی میزان مهارت‌های حیطه‌ی شناختی در دانشجویان مورد مطالعه در حد متوسط بوده ولی تا وضعیت مطلوب فاصله دارد. این یافته با یافته‌های بردستانی؛ صیامیان، حسینی و قربانی؛ محمودی و مولا؛ عبدالوهابی، رومیانی و ظریف و فیضی کنجینی، فداکار سوقه، چهرزاد و کاظم نژاد لیلی همسویی دارد همسویی دارد (۲۵، ۲۴، ۲۳، ۱۵، ۸) اما با یافته‌های طیب‌نیا و میری و چشمه سهرابی همسویی ندارد (۲۷، ۲۶).

یکی از یافته‌های این پژوهش پایین بودن توانایی اشتراک دانش در برنامه‌های درسی بود. زیمنس (Siemens) بیان می‌کند امروزه به اشتراک گذاری دانش و یادگیری از طریق شبکه وب و انجمن‌های تحت شبکه وب مورد تاکید نظریه-های جدید یادگیری است (۲۸). با توجه به نتایج به دست آمده برنامه‌ی درسی دانشگاه علوم پزشکی در این زمینه موفق نبوده و به جای تاکید بر ویژگی مشارکتی بر ویژگی رقابتی تاکید دارد. ضرورت دارد در تهیه و تدوین و اجرای برنامه‌های درسی رویکردهای جدید یادگیری مانند ساخت و سازگرایی و ارتباط گرایی مورد توجه قرار گیرد.

میزان دستیابی به حیطه‌ی عاطفی: تفاوت میانگین به دست آمده و میانگین نظری دانشجویان علوم پزشکی در چهار حیطه‌ی عاطفی شامل چهار مولفه خود راهبری، خود ارزشی، خود مسوولیتی و خود هویتی معنی‌دار و میانگین تجربه شده در همه‌ی آنها بیشتر از میانگین نظری بود. همچنین میانگین تجربه شده کل حیطه‌ی عاطفی بزرگتر از میانگین نظری ولی در حد متوسط ۳/۶۲ بوده است. بنابراین نتیجه نشان می‌دهد که دانشجویان علوم پزشکی از نظر دستیابی به مهارت‌های حیطه‌ی عاطفی وضعیت چندان مطلوبی نداشتند و برای رسیدن به وضعیت مطلوب باید عوامل مختلفی مورد بررسی و بازنگری قرار گیرند. یکی از این عوامل، برنامه‌های درسی علوم پزشکی است. پژوهشگران مطالعه حاضر معتقدند که

با توجه به اهمیت مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ برای زندگی در عصر حاضر به‌ویژه اهمیت آن برای قشر دانشگاهی، پژوهش حاضر با هدف بررسی این مهارت‌ها در میان دانشجویان علوم پزشکی انجام شده است. برای رسیدن به این هدف از پرسشنامه محمودی و مولا (۸) استفاده شد. مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ همان قابلیت‌ها و مهارت‌های نرم یا عمومی مورد انتظار جامعه از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است و می‌توان با استناد به بررسی‌ها و مطالعات آن‌ها را در سه حیطه‌ی کلی شناختی-مهارتی، حوزه‌ی عاطفی، و حوزه‌ی فرهنگی-اجتماعی دسته‌بندی کرد.

میزان دستیابی به حیطه‌ی شناختی-مهارتی: تفاوت میانگین به دست آمده و میانگین نظری دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی در هشت مولفه توانایی جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات، توانایی ارزیابی کیفیت اطلاعات، توانایی به‌کارگیری دانش، توانایی حل مساله، توانایی پژوهش، سواد فناورانه، توانایی اشتراک دانش و توانایی ارتباط الکترونیکی معنادار بود. در مولفه‌های توانایی ارزیابی کیفیت اطلاعات، توانایی به‌کارگیری دانش، توانایی حل مساله، توانایی پژوهش، سواد فناورانه، و توانایی ارتباط الکترونیکی میانگین تجربه شده بیشتر از میانگین نظری بود. امروزه اهمیت مهارت‌های شناختی بر کسی پوشیده نیست. به ویژه مهارت‌هایی از قبیل توانایی حل مساله و تصمیم‌گیری در مورد مشکلات بیمار جهت ارایه‌ی یک مراقبت مناسب برای دانشجویان علوم پزشکی ضروری است (۲۳) میانگین تجربه شده مولفه توانایی اشتراک دانش از میانگین نظری کوچکتر است، یعنی دانشجویان از مهارت کمتری در این زمینه برخوردارند. همچنین نتایج نشان داد در کل بین میانگین تجربه شده و میانگین نظری حیطه‌ی شناختی-مهارتی تفاوت وجود دارد و میانگین کسب شده این حیطه بالاتر از میانگین نظری اما در

۳۰). مدیریت اثربخش و با کیفیت بالای مراقبت و بهداشت افراد و گروه‌ها و موثر واقع شدن در محیط بالینی ایجاب می‌کند پزشکان در گروه‌های تیمی متعدد عضویت داشته باشند. به طوری که بتواند با افراد و گروه‌های متعدد کار کرده و در بیشتر مواقع رهبری تیم را برعهده بگیرند (۳۳). برای موفقیت در نظام بهداشت و درمان، فارغ التحصیلان پزشکی باید دانش و قابلیت‌های جدیدی مانند حرفه گرایی، رهبری، و مهارت‌های تیمی و گروهی را کسب کنند (۳۳-۳۴).

با توجه به این که میانگین به دست آمده حیطه‌ی اجتماعی-فرهنگی بیشتر از میانگین نظری و به لحاظ آماری معنادار بود (۴/۳۲) بنابراین می‌توان اظهار داشت که دانشجویان علوم پزشکی از نظر دست‌یابی به مهارت‌های این حیطه وضعیت مطلوبی داشتند. این یافته با یافته‌های فونگ و همکاران، محمودی و مولا؛ میری و چشمه سهرابی و مهram همسویی ندارد (۳۲، ۲۷، ۱۴، ۸).

نتیجه گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که وضعیت دانشجویان علوم پزشکی از نظر دست‌یابی به مهارت‌های حیطه‌ی اجتماعی-فرهنگی مطلوب و رضایت بخش بوده ولی از جهت کسب مهارت‌های سطوح بالای حیطه‌ی شناختی و عاطفی مطلوب نبوده است. عوامل متعددی در میزان دست‌یابی دانشجویان به مهارت‌های عمومی قرن ۲۱ دخیل هستند. یکی از این عوامل کم‌توجهی فرایند یاددهی-یادگیری به‌ویژه برنامه‌های درسی به نیازها و علایق روز است. به کارگیری برنامه درسی یادگیرنده محور و مبتنی بر آموزه‌های ساخت و سازگرایی و یادگیری موقعیتی مانند برنامه‌های درسی مبتنی بر مساله، مبتنی بر تکلیف می‌تواند موجب بهبود دستیابی به مهارت‌های اساسی قرن گردد (۳۶). لذا بهتر است برنامه‌های درسی به طور مداوم ارزیابی شوند تا میزان توجه آن‌ها به نیازها و علایق دانشجویان و شرایط و مقتضیات زمانی و

احتمالا برنامه‌های درسی هنوز فاصله زیادی با برنامه‌های درسی یادگیرنده محور دارد و نتوانسته ویژگی‌های خود راهبری، احساس استقلال و مسوولیت پذیری را در دانشجویان پرورش دهد؛ به همین دلیل است که توانایی حل مساله و پژوهش و ارزیابی اطلاعات نیز در دانشجویان در حد مطلوب نیست. نتایج این پژوهش با یافته‌های محمودی و مولا (۸) ناهمسو می‌باشد. آن‌ها در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که میزان مهارت‌های حیطه‌ی عاطفی بالاتر از میانگین نظری و در حد مطلوب بوده است.

میزان دستیابی به حیطه‌ی اجتماعی: تفاوت میانگین به دست آمده و میانگین نظری دانشجویان علوم پزشکی در پنج مولفه‌ی عضویت اجتماعی، شکوفایی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، جامعه پذیری و قانون‌مندی معنادار بود. میانگین تجربه شده‌ی مولفه‌های شکوفایی اجتماعی، پذیرش اجتماعی، جامعه پذیری و قانون‌مندی بیشتر از میانگین نظری و در حد متوسط به بالا به دست آمده است. این یافته هماهنگ با یافته-ی جباری‌فر، حسین‌پور، خلیفه سلطانی و همکاران است و به نظر می‌رسد که کسب این شایستگی‌ها با تجربه بیشتر دانشجویان در اراییه‌ی خدمات به بیماران حاصل شده است (۲۹). ولی میانگین تجربه شده‌ی عضویت اجتماعی کمتر از میانگین نظری بود. عوامل زیادی در شکل‌گیری و تداوم بهزیستی روان شناختی نقش دارند که یکی از مهم‌ترین این عوامل، عضویت اجتماعی و حمایت ناشی از آن است. افرادی که به لحاظ اجتماعی منزوی هستند از سلامت روانی کمتری برخوردارند و برعکس هرچه پیوستگی اجتماعی در جامعه بیشتر باشد آن جامعه سالم‌تر خواهد بود. یکی از عواملی که نقش مهمی در این راستا دارد برنامه‌ی درسی دانشگاه‌ها است. ولی با توجه به نتایج، به نظر می‌رسد برنامه‌ی درسی دانشگاه علوم پزشکی توجه کافی به رشد این جنبه از مهارت‌های اجتماعی (عضویت اجتماعی) در دانشجویان که بخش مهمی از مهارت‌های زندگی در قرن حاضر است، نداشته است (۳۱).

تقدیر و تشکر

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از تمام دانشجویان شرکت کننده در پژوهش و مسوولین ما را در انجام این مطالعه یاری نمودند، تشکر و قدردانی نمایند.

References

- 1- Marashi M, Mehr alizade Y, Toosi T. Globalization and its impact on the education system's curriculum goals. *Journal of Education, Shahid Chamran University*. 2013; 20(1): 47-51. [in Persian]
- 2- Mehralizade Y. Quality/Perfectionist Movement in Higher Education: Towards a Comprehensive Model of Quality Management. *Higher Education Quarterly*. 2008; 3: 55-82. [in Persian]
- 3- Memarian H. Review of engineering education for the 21st century. *Journal of Engineering Education in Iran*. 2011; 13(52): 41-65. [in Persian]
- 4- Lemke, Cheryl. "enGauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age." (2002).
- 5- Arasteh H R. Globalization and higher education in a changing world. *Rahyafi*. 2009; 42: 39-45 [in Persian].
- 6- Mansilla, Veronica B., and Anthony Jackson. "Educating for global competence: Preparing our youth to engage the world. Asia Society. 2011.
- 7- Kang M, Heo H, Jo I, Shin J & Seo J. Developing an Educational Performance Indicator for New Millennium Students. *Journal of Research on Technology in Education*. 2010; 43(2): 157-170.
- 8- Mahmoodi F, Mola S. Assess the achievement of engineering students of Tabriz University to Basic skills of the 21st century. *Iranian Journal of Engineering Education*. 2016; 18(69): 19-38. [in Persian]
- 9- Partnership for 21st century's skills. 21st century's Skills Education and Competitiveness Guide. 2008, Retrieved from http://www.21stcentury skills. Org/ index.php?option=com_content&task=view&id=82&Itemid=185.
- 10- Metiri Group. Technology in Schools: What the Research Says. Commissioned by Cisco Systems. 2006, Retrieved June 20, 2015 from: <http://www.cisco.com/web/strategy/docs/education/TechnologyinSchoolsReport.pdf>.
- 11- Ledward BC, Hirata D. An overview of 21st century skills. Summary of 21st century skills for students and teachers. Honolulu: Kamehameha Schools–Research & Evaluation. 2011.
- 12- Sukor N, Osman K, Abdullah M. Students' achievement of Malaysian 21st century skills in chemistry. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2010; 9: 1256–1260.

- 13- Rees LH. Medical education in the new millennium. *Journal of internal medicine*. 2001;249(S741):33-40.
- 14- Garrison GM, Bernard ME, Rasmussen NH. 21st-century health care: the effect of computer use by physicians on patient satisfaction at a family medicine clinic. *FAMILY MEDICINE-KANSAS CITY-*. 2002; 34(5):362-8.
- 15- Abdolvahhabi M, Roomiani Y, Zarif S. Basic skills in students in the age of globalization. *Journal of Research and Planning in Higher Education*. 2014; 19(70): 51-74. [in Persian]
- 16- Valipour Khajehghyasi R, Vahidshahi K, Salehiomran E.[Students' Life Skills in Mazandaran University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012; 12(2): 93-100. [in Persian].
- 17- Mahmoodi F, Feyzollah Zadeh Z, Samadi Shahrak Z.[Comparing the Interpersonal Skills in Students of Tabriz University and Tabriz University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2016; 16(47): 418-429. [in Persian]
- 18- Bazrafkan L, Haggani F, Shakoor M, Omid A, Johari Z, Nabiei P. Factors affecting learning in the twenty-first century from the perspective of the students participating in summer schools of Shiraz University of Medical Sciences. *Medicine Journal of Hormozgan*. 2014; 3(18): 237-282. [in Persian]
- 19- Navaei N, Jannat Alipour Z, Parvane M, Jahanshiri M, Nasiri. M. Evaluation skills of nursing students in application of computer as a learning media. *Journal of Medical Education Research Center & Babol Medical Education Development*. 2013; 4(1): 12-19. [in Persian]
- 20- Pedro F. The new millennium learners: challenging our views on ICT and learning. OECD report, 2006.
- 21- Jacobs D. Creating a timely curriculum: a conversation with Perkins Gough. *Educational Leadership*. 2003; 61(4): 12-17.
- 22- Sabar N, Rudduck J, Reid W. Partnership and autonomy in school-based curriculum development. University of Sheffield: Division of Education, 2003.
- 23- Feizi Konjini L, Fadakar Soghe R, Chehrzad MM, Kazemnejad- Leili E.[Problem Solving Skills and their Related Factors in Nursing Students]. *Nursing and Midwifery*. 2016;26 (81): 86-95. [in Persian]
- 24- Bardestani M. Study of Chamran university students' information literacy, Proceedings of the user education and information literacy development in libraries and information centers. Mashhad: Organization of Libraries, Museums and Documents Center of Astan Quds Razavi. 2004; 6: 479-494. [in Persian]
- 25- Siyamian H, Hoseini S, Gorbani F. Evaluation of information literacy and information seeking behavior of students in Mazandaran University of Medical Sciences. *Electronic Journal of Research Institute for Iran Scientific Information and Documentation*. 2007; 7(2): 27-41. [in Persian]
- 26- Tabib nia V. [Survey information literacy

- graduate students in the Faculty of Economics at Allameh Tabatabai]. Master's Thesis. Islamic Azad University: Science and Research Branch of Tehran, 2005. [in Persian]
- 27- Miri E, Cheshme Sohrabi M. Study on Information Literacy students of Arak University of Science and Technology in the digital environment (2008-2009). *Journal of Knowledge (Science Library and Information Science and Information Technology)*. 2011; 4(13): 65-76. [in Persian]
- 28- Siemens G. Knowing knowledge. Vancouver, BC: Lulu, 2006.
- 29- Jabarifar S, Hoseinpour K, Khalifesoltani F, Shamir H, Nilchian F. [Evaluation of under- and post-graduate Dental students of Isfahan Faculty of Dentistry in relation to communication skills and professional ethics]. *Journal of Isfahan Dental School* 2012;7 (5): 770-776. [in Persian].
- 30- Aghajari P, Hosseinzadeh M, Mahdavi N, Hashtroudizadeh M, Vahidi M. The effectiveness of life skills training on intrinsic and extrinsic learning motivation, academic achievement, and self-esteem in nursing students. *Nursing Education*. 2015; 4(2): 18-27. [in Persian]
- 31- Bahadori Khosroshahi J, Hashemi Nosratabad T, Babapour Kheyroddin J. The Relationship between Social Capital and Psychological Well-being among the Students of Tabriz University. *Social Cognition*. 2014; 3(2): 44-54. [in Persian]
- 32- Mahram B. [Evaluation of Hidden curriculum in higher education]. Doctor of Philosophy Degree Dissertation in Curriculum. Shiraz University: Shiraz, 2005. [in Persian]
- 33- O'Connell MT, Pascoe JM. Undergraduate medical education for the 21st century: leadership and teamwork. *Fam Med*. 2004;36:S51-S56.
- 34- Accreditation Council for Graduate Medical Education (ACGME), Outcome Project, General Competencies. 1999. Available at: <http://www.ecfmg.org/echo/acgme-core-competencies.html>. 24 August 2017.
- 35- Pawlina W, Hromanik MJ, Milanese TR, Dierkhising R, Viggiano TR, Carmichael SW: Leadership and professionalism curriculum in the gross anatomy course. *Ann Acad Med Singapore* 2006; 35:609—614.
- 36- Mahmoodi F. Designing a Problem-Based Curriculum Model For M.A. Field of Educational Management (MAEM) and the Feasibility of Designed Model in Iranian Higher Education [dissertation]. Tehran: Tarbiat Modares Univ; 2012.